

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt tres Indices, unus Titulorum initio Operis, duo rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem, prior quidem super Tomum praesentem, alter compendiosus super Universum Jus Canonicum

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

§. VII. De Privilegio Exemptionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75255](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75255)

plius profint, nec uti iisdem privilegiati valide possint, Suar. l. 2. de LL. c. 40. n. 1. & segg. Laym. l. 1. tr. 4. c. 23. n. ult. Piring n. 197. Reiffensueln. 133. Ratio est, quia in Legibus communiter attenditur ad id, quod per se, & regulariter fieri solet, non verò ad ea, quæ raro, & per accidens fiunt. talis autem est in præfenti ignorantia Legis revocatoria. ergo &c.

245. Quodsi revocatio privilegii fiat ab homine, seu privatim, ea non habet effectum, priusquam privilegiato specialiter intimetur. Suar. n. 6. Laym. n. 28. Palao p. 21. §. 5. n. 2. qui cum pluribus alijs addit, non sufficere casualem notitiam, sed opus esse, ut ad privilegiatum sit ali-

quo modo destinata per Rescriptum, Epistolam, vel Nuntium ad id constitutum. Quòd specialis intimatio fieri debeat, ratio est, quia ad rectam Reip. & Ecclesiæ gubernationem pertinet, ut Princeps velit privilegiatos privilegijs suis uti tamdiu, usque dum agnoscant esse revocata; aliàs vellet plures actus invalidos fieri, quod non est credendum de Christiano Principe. Quòd verò non sufficiat casualis notitia, indè videtur probari; quia per quas causas aliquid nascitur, per easdem etiam dissolvitur, privilegium autem vim suam contra absentem obtinere incipit per destinationem Nuntii, Epistolæ &c. ergo simili modo revocari, & tolli debet.

S. VII.

De Privilegio Exemptionis.

S U M M A R I U M.

246. Quid sit Exemptio?

247. &c. Quotuplex?

250. Quo Jure introducta?

251. Coram quo Judice conveniendi sint Clerici, & Religiosi Exempti?

252. An per privilegium Exemptionis Exempti omnino subducantur à Jurisdictione Episcopi?

253. 254. Quibus casibus hoc subjeti sint?

255. An coram isto conveniri possint ratione delicti, vel contractus?

256. &c. Quomodo acquiratur Exemptio?

260. An si exempti sint Clerici alicujus Ecclesiæ, etiam exempta sit ipsa Ecclesiæ?

261. Si Monasterium, etiam Capelle ipsi subjetiæ?

262. Si Abbas, etiam Monasterii membra?

263. Si Ecclesia, vel Monasterium, etiam Clerici, & Religiosi?

264. An exemptus respectu certi loci, seu rei, sit etiam exemptus respectu alterius loci, vel rei?

265. An Exemptioni renuntiari valeat?

266. &c. An, & quomodo probari debeat privilegium Exemptionis?

268. &c. Quis debeat esse tenor Litterarum Apostolicarum, ut ex iis Exemptio colligi, & probari possit?

273. &c. Quis sit Judex litis motæ super Exemptione?

275. &c. An lite, super Exemptione mota, & pendente, Ordinarius contra partem, eâ se tuentem, possit uti Jurisdictione sua?

280. &c. An Exemptio rectè colligatur ex administratione concessâ?

Requentissima Privilegii istius sit mentio, & crebræ sunt Exemptos inter, & Ordinarios lites. Unde non abs re erit, ea, quæ magis necessaria de hoc sunt, Appendicis loco annectere.

246. Quaritur 1. quid, & quotuplex sit Exemptio? 2. est liberatio à Jurisdictione Ordinarii, sive est privilegium, quo persona, vel locus ab Episcopi, vel alterius Superioris, Ordinariam Jurisdictionem habentis, potestate subtrahitur, & immediatè subijcitur Papæ. Cockier de Jurisd. Ord. in Exempt. p. 1. q. 1. à n. 3. Engl. hic n. 22. Wiestner ibid. n. 62.

247. Triplex communiter dividitur, Personalis, Localis, & Mixta. Personalis est, quæ adhaeret personæ, eamque sequitur, quocumque veniat Reg. privilegium 7. in 6. Franc. in 5. 1. §. in eos b. tit. in 6. Engl. n.

22. Wiestner n. 63. Localis, quæ locus v. g. Ecclesia, Capella, Monasterium, territorium subtrahitur Jurisdictioni Ordinarii, ita, ut licet in Dicecesi sit, non ramen sit de illius Dicecesi, sed loco extra eam sito æquiparetur c. cum Capella 16. b. tit. Gloss. in Clem. 1. V. primo anno de Excess. Prælat. Barbof. in c. cum Episcopus 7. de Offic. Ord. in 6. n. 8. Engl. Wiestner l. cit. Mixta, quæ personæ, & loca, eorumque res ab Ordinarii potestate eximuntur, ita, ut iste neque in locum, neque in personas illius Jurisdictionem suam exercere, vel Tribunal ibidem pro Jurisdictione in alios exercenda erigere sine licentia proprii Prælati possit c. cum Episcopus cit. Donat. tom. 1. prax. Regul. p. 2. tr. 23. q. 1. n. 4. Engl. Wiestner l. cit.

Hinc

248 Hinc duplex genus Exemptorum est; nam aliqui dicuntur *nullius Diocesis*, qui habent speciale territorium, ac populum exemptum, ubi Jurisdictionem quasi Episcopalem exercent, ac *Ordinarii* nomine veniunt, quamvis ipsi Episcopi non sint, sed tantum Prælati, vel Præpositi, aut similes. Alii verò dicuntur esse *in Diocesi, non tamen de Diocesi*, qui quidem quoad suas personas, vel particularem aliquem locum v. g. Monasterium exempti sunt, certum autem populum, aut territorium exemptum non habent, sed intra fines certæ Diocesis, sive Episcopatus existunt. Engln. 23.

249 Item alia est Exemptio *tam in capite, quam in membris*, quando scilicet non tantum locus principalis sive Monasterium, aut Collegium exemptum est, sed etiam omnes Capellæ, Beneficia, & Parochiæ annexæ. Alia *in capite tantum*, quando tantum ipse locus principalis exemptus est, non autem annexæ Parochiæ, vel Beneficia *c. ex ore 17. b. tit.* Quo posteriori casu illud notandum est, quod Abbas v. g. exemptus pro talibus locis non exemptis Episcopo reverentiam exhibere, ad Synodum Diocesanam venire, ejusque mandata super illis membris suscipere teneatur, ita tamen, ut in Synodo Diocesana prærogativam, & primum post Episcopum locum obtineat *c. ex ore cit.*

250 Dub. 1. quo Jure introducta sit Exemptio, communi, an speciali? *re. negativè*; distinguendo inter Legem Diocesanam, & Jurisdictionalem Episcopi. A *Lege Diocesana* Religiosi, & horum Monasteria, seu Conventus exempti sunt ex dispositione Juris communis, prout patet ex *can. inter cetera 2. x. ne ergo caus. 10. q. 3. & can. cum pro utilitate 34. x. ea vero caus. 16. q. 1.* A *Lege Jurisdictionali* Exemptio eis competere cœpit Jure speciali: quamvis deinde aliqua hujusmodi privilegia eximentia à Jurisdictione Ordinarii cum tempore inserta sint Corpori Juris communis *c. nimis 15. & 16. de Excess. Prælat. Clem. 1. eod. Clem. 2. de censib. &c.*

251 Dub. 2. coram quo Judice conveniendi sint Clerici, & Religiosi exempti? *re. conveniri debent coram proprio Prælato*, qui in illos Jurisdictionem quasi Episcopalem habet, ac propterea in eos potest, quod Episcopus in Diocesanos suos; vel apud Papam, aut ejus Legatum à Latere; nam etiam huic Jurisdictio in personas, & loca exempta competit, ut patet ex *c. veniens 1. de V. S. in 6. & c. si Abbatem 36. de Elect. in 6.* Et hinc, quando Papa aliquem eximit à Jurisdictione cujuscunque Ordinarii, eum non censetur eximere à potestate Legati à Latere,

Cockier p. 2. q. 2. n. 7. Barbof. in c. 4. de Offic. Legat. n. 10. Wiestner hic n. 65. cum aliis. Ceteri verò Legati tam ii, qui Nati dicuntur, quam qui Nuntii Apostolici, in causis Exemptorum intromittere sese nequeunt, nisi, ut aliquando Nuntii cum potestate Legati à Latere missi muniti sint speciali ad hoc mandato, seu commissione. Gloss. in c. Abbatem cit. V. commissum, Donat. prax. Regul. tom. 1. p. 2. tr. 13. q. 9. n. 2. Wiestner hic n. 65.

Dub. 3. an per privilegium Exemptionis Exempti omnino subducantur à Jurisdictione Episcopi? *re. negativè*; habet enim in certis casibus Jurisdictionem erga illos, aliquando Delegatam, & aliquando Ordinariam. *Delegatam* tunc habere censetur, quando in Jure dicitur, ut, contra Exemptos autoritate Apostolica, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus procedat, *Ordinaria* verò tunc datur Episcopo in Exemptos, quando ei in illos simpliciter conceditur Jurisdictio, vel illa clausula additur, *non obstantibus privilegiis, & Exemptionibus quibuscunque*; tunc enim remoto Exemptionis privilegio, procedit Episcopus tanquam Ordinarius. Si Episcopus adversus Exemptos procedat, ut Apostolicæ Sedis Delegatus, ab eo Summum Pont. si ut Ordinarius, ad Metropolitanum appellandum erit, ut cum *Barbosa* notat Engln. hic n. 34. qui addit, etiam hoc casu ab Exemptis ad Pontificem appellari posse, & aliquando etiam expedire, ne successu temporis inferiores Judices majorem sibi adversus istos Jurisdictionem quarant. Et ratio universalis est, quia Pontifex cum omnibus inferioribus Judicibus concurrentem potestatem habet, & quilibet omnino suo Ordinario, immediate agere apud Sedem Apostolicam potest.

Dub. 4. quibus casibus Regulares, Exempti subsint Episcopo, tanquam Ordinario? *re. 1. subsunt eidem in omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis*, ut est susceptio Ordinum, consecratio Ecclesiarum, petitio Chriftmatis *c. veniens 19. de Prescription.* 2. in observatione Festorum, quæ ab Episcopo indicuntur, & Censurarum ab eo promulgatarum, *Trid. sess. 25. c. 12. de Regul.* 3. in Censura Librorum, *Trid. sess. 4. de Edit. Libr.* 4. in vocatione ad Processiones publicas, & controversiis de præcedentia in iis, & funerum deductione exortis, *sess. 25. cit. c. 13. de Regul.* 5. in approbatione ad Confectiones Sæcularium audiendas, *sess. 23. c. 15. de Reform.* 6. in erectione Monasteriorum, Ecclesiarum &c. *sess. 25. c. 3. de Regul.* 7. in promulgatione Indulgentiarum, à Papa impetratarum. *Sess. 21. c.*

21. c. 9. de Reform. & Indulgentias verò. §. quoad prædicationem Verbi Divini in Ecclesijs, quæ sui Ordinis non sunt. Sess. 5. c. 2. & si verò de reform. 9. quoad executionem ultimarum Voluntatum. Clem. un. de Testam. &c.

254 Dub. 5. quibus Casibus Regulares Exempti subsint Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato? R. 1. quoad Lectionem S. Scripturæ, in Monasteriis habendam. Trid. Sess. 5. c. 1. & in Monasteriis de reform. & declaratum est à S. Congr. Card. Trid. Interpp. teste Fagn. in c. quia in nonnullis 4. de Magist. n. 30. 2. quoad Clausuram Monialium. Sess. 25. c. 5. de Regul. 3. quoad Electiones Abbatissarum ex Decret. S. Congr. & Const. Greg. XV. apud Fagnan. in c. grave 19. de Offic. Ord. n. 39. 4. in causis Hæresicos, & aliis spectantibus Officium S. Inquisitionis c. ad abolendam 9. & fin. de Heret. 5. si Religiosi Exempti extra Monasterium, & Conventum Regularem degant, & vagentur. Trid. sess. 6. c. 3. de Reform. Alios casus, quibus Exempti subsunt Episcopo vel tanquam Ordinario, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, retuli Libr. 1. Tit. 31. n. 30. & videri possunt apud Barb. de Offic. Episc. alleg. 105. Pirh. ad Libr. 1. Tit. 31. à n. 110. Wiestner hic à n. 85, maxime verò apud Cochier de Jurisd. in Exempt. p. 2. q. 45. ubi enumerat ejusmodi Casus omnino 116.

Dub. 6. an, & quatenus Exempti Jurisdictione Episcopi, non obstante privilegio Exemptionis, conveniri coram eodem possint ratione delicti, vel contractus? R. distinguendo, an privilegium illud sit personale, an locale, vel mixtum. Si exemptus habeat privilegium personale, est extra locum exemptum deliquerit, vel contraxerit, ratione tamen illius delicti, vel contractus non foritur forum in illo loco, sed exemptus manet à Jurisdictione Ordinarii, & conveniri solum potest apud Prælatum suum: & ratio est, quia aliàs privilegium Exemptionis esset omnino inutile, & elusorium arg. l. quoties 3. c. ubi senator. & Clariss. &c. Pirhing hic n. 50. Wiestner n. 75. Excipitur, nisi sint vagi; nam tunc, ut n. præc. dictum est, subsunt Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, & ab hoc puniri, si deliquerint, possunt.

Si verò exemptus sit tantum ob privilegium locale ratione loci exempti, Exemptio non egreditur locum, ratione cuius exemptus est, & hinc solum conveniri, vel puniri ab Ordinario nequit, quando deliquit, vel contraxit in loco exempto: si verò deliquit, vel contraxit extra

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. II.

locum exemptum, Exemptio illi non proderit, sed respondere Ordinario citanti debet, & subire Sententiam, vel pœnam ab hoc taxatam, ut habetur c. volentes 1. b. tit. in 6. & notat Gloss. in c. tuarum 11. b. tit. V. privilegii beneficio, Abb. ibid. n. 8. Pirhing n. 50. Wiestner n. 76. Excipitur, nisi Exemptio sit specialiter concessa etiam ratione delicti commissi, contractus initi, aut rei sitæ extra locum exemptum; tunc enim, ubicunque deliquerit, aut contraxerit Exemptus, vel res sita sit, coram Ordinario loci conveniri non potest, ut fuse probat Fagnan. in c. tuarum cit. n. 9. & seqq. Addidi specialiter concessa, scilicet cum expressione specifica delicti commissi, vel contractus initi, aut rei litigiosæ sitæ in loco non exempto; nam si generaliter solum, & indefinitè Exemptio fiat, ut si dicatur, Tales eximimus à Jurisdictione, & potestate, sive etiam ab omnimoda potestate Ordinarii, probabilius non gaudent exemptione in tribus prædictis casibus delicti commissi, contractus initi, & rei sitæ, si extra locum exemptum fiant c. postulasti 14. & c. fin. de for. compet. c. Romana 1. §. contrabentes, & §. seq. eod. in 6. c. cum plantare 3. b. tit. Gloss. in c. tuarum cit. V. privilegii beneficio. Pirhing n. 51.

Quæritur 2. quomodo acquiratur Exemptio? R. acquiri quatuor ferè modis. 1. Privilegio Apostolico: & hoc modo plurima Monasteria, & integri Religiosi Ordines ab Ordinariis potestate exempti, & immediatè soli Papæ subiecti sunt, Dantur autem hujusmodi privilegia sæpe à Summis Pont. ad instantiam Principum, & Magnatum, Ecclesias, & Monasteria extrucentium, & dotantium ea lege, ut ab Ordinariis essent exempta; aliquando etiam ex mera indulgentia, & benignitate Pont. sic amplificantium auctoritatem Sedis Apostolicæ, cujus interest habere multos sibi immediatè subiectos, & consulentium sibi quieti, & tranquillitati Religionum, & Monasteriorum variis gravaminibus oppressorum, ut videre est c. nimis 15. & c. 6. item Clem. 1. de Excess. Prælat. Lomedeus de Exempt. Ecclesiast. c. 4. à n. 1. Wiestner hic n. 68. Aliam datæ Exemptionis causam assert Petrus Bleffensis l. 3. Epist. 28. quod cum Episcopi, non, ut olim, ex Monachis, & Canonicis disciplina Regulari diu excultis, sed ex Sæculari Clero modò assumi soleant, ad Regularem observantiam debito modo promovendam cum tempore minùs idonei esse cœperint, & propterea Regularium Congregationes eorum Jurisdictioni subtractæ fuerint.

2. Acquiri Exemptio potest concessio

ne Episcopi, saltè in limine foundationis

K

Ec

Ecclesie, vel Monasterii &c. cum enim in illa jus superioritatis tunc nondum absolute quassum sit Episcopo, ei cedendo non censetur alienare aliquid sui Juris Episcopalis. Cockier de Jurisd. in Exempt. p. 1. q. 3. n. 5. Dixi, saltem in limine foundationis &c. nam utrum etiam hoc potuit post foundationem factam, controversia est inter DD. quorum pugnant sententias in concordiam reducens Barbof. Episc. alleg. 89. n. 5. ait, Exemptionem Ecclesie, vel Monasterio jam subiecto concedi quidem ab Episcopo posse, sed non nisi ex justa causa, & accedente consensu Capituli, juxta Regulam sumptam ex can. sine exceptione 52. caus. 12. q. 2. c. nulli 5. & tot. tit. de reb. Eccl. non alien. Addit Barbof. l. cit. n. 6. Exemptionem hanc ab Episcopo datam non ita plenam esse, ut ea est, quam dedit Pontifex; nam sic exempti ad jus reverentiale Episcopo tenentur non tantum ratione Dignitatis, sed etiam ratione Jurisdictionis: ius vero, qui Privilegio Apostolico Exemptionem habent, etiam Exemptio a reverentiali Jure concessa censetur.

238 3. Sententia contra Episcopum pro Monasterii vel Ecclesie Exemptione lata, si ab ea intra decennium appellatum non fuit, & sic illa transit in rem judicatam c. cum inter 13. de sent. & re judic. quia sententia lata contra jus litigatoris, si ab ea intra decennium non appelletur, ob transitum in rem judicatam jus facit inter partes, & pro veritate habetur c. cum inter cit. l. ingenium 25. de stat. homin. l. res judicata 207. ff. de R. J. Abb. in c. cit. n. 4. Felin. ibid. n. 4. Barbof. alleg. cit. n. 3. Cockier q. 3. cit. n. 8. Wiestner hic n. 70.

239 4. Prescriptione, ut habetur c. cum olim 14. v. quia vero b. tit. c. cum persona 7. v. si autem eod. in 6. c. auditis 15. & c. cum olim 18. de prescript. qui enim usucapi patitur, alienare non videtur. Balb. de prescript. p. 5. pr. p. 1. q. 12. n. 1. Cockier q. 3. cit. n. 7. Barbof. n. 7. Wiestner n. 71. Et sufficiunt ad hujusmodi Prescriptionem anni 40. maxime quoad membra non exempta, si caput exemptum sit c. cum olim cit. de prescript. c. ex ore 17. b. tit. & cum aliis docet Abb. in c. cum non liceat 12. circ. fin. de prescript. Neque obstat, quod juxta c. cum non liceat cit. contra obedientiam prescribi non possit; nam hoc solum intelligi debet de prescriptione, qua manente subiectione, tolleretur obligatio obediendi Pralato, vel qua fieret, ut Ecclesia, vel Monasterium nemini esset subiectum. Balb. l. cit. n. 2. Cockier q. 6. n. 14. Barbof. in c. cit. n. 3. fin.

240 Dub. 1. an si exempti sint Clerici alius Ecclesie, etiam exempta sit ipsa Ecclesia? R. negativè: & hinc Episco-

pus per Exemptionem datam Cleri is alius Ecclesie nihil juris perdit in Ecclesia, prater Jurisdictionem in Clericos. Franc. in c. per exemptionem 9. n. 3. b. tit. in 6. Cockier q. 13. fin. Pirhing n. 48. qui hoc extendunt etiam ad casum, quo populus exemptus est; tunc enim non hoc ipso censetur exempta Ecclesia. Ratio est, quia verba privilegii Exemptionis, cum odiosa hæc sit, strictè sumuntur, per regul. Odiâ 15. in 6.

Dub. 2. an, cum exemptum est Monasterium, vel Ecclesia, etiam exempta sint Capellæ ipsi subiectæ? R. non esse exemptas; nisi Monasterio pleno jure subiectæ sint c. ex ore 17. b. tit. Ratio est, quia hoc privilegium, ut n. præc. dictum est, odiosum est, & conf. non extendendum. Gloss. in c. cit. v. que non probantur, Abb. ibid. n. 4. Gonzal. n. 3. Pirhing n. 42. Adeoque in hujusmodi Capellis Episcopus retinet omnia Jura Episcopalia; Neque obstat, quod de connexis sit idem iudicium c. translato 3. de Constit. item quod totum, & pars debeant eodem jure censi; quia hoc non procedit in odiosis, & exorbitantibus, quæ non sunt connexa necessariò, & inseparabiliter. Barbof. in c. ex ore cit. n. 6. Aliud est, si hujusmodi Capellæ pleno jure subiectæ Monasterio exempto; nam tunc etiam ipsæ exemptæ erunt c. quoniam 21. b. tit.

Dub. 3. an quando Abbas ratione sui exemptus est, etiam exempta sint Monasterii membra, quibus ille præest; vel quando exempta est Ecclesia, exemptus sit etiam populus, & Vicarius illius Ecclesie? R. ad 1. negativè: sed Episcopo subiunt, & ipse Abbas ratione horum conveniri coram Episcopo loci potest, & coram hoc tenebitur ille comparere. Item ejusmodi Abbas cogetur interesse Synodo Diocesana, & hujus mandata super illis suis membris suscipere, ita tamen, ut in eadem Synodo prerogativam, & primum post Episcopum locum habeat. Ad 2. exempta Ecclesia, non hoc ipso exemptus est populus; quia, ut sæpe dictum, exemptio est odiosa, & præjudicat potestati Episcopi; unde non est extendenda ad populum. Gloss. in c. per exemptionem cit. Joan. Andr. n. 2. Franc. n. 3. not. 5. Pirhing n. 46. Ad 3. distinctio est adhibenda; nam quoad ea, quæ ad curam populi spectant, Exemptionem non habet, per exemptionem cit. quoad personam verò exemptus erit, cum est de corpore illius Ecclesie. Cockier p. 4. q. 37. quem citat, & sequitur Pirh. n. 46. cit.

Dub. 4. an exempta Ecclesia, vel Monasterio, exempti sint etiam ejus Clerici, vel Religiosi? Rationem dubitandæ faciunt hæcenus dicta; nam 1. exemptio, ut

ut præjudicans potestati ordinariæ, est odiosa, & strictæ interpretationis. 2. exempta Ecclesiâ, non hoc ipso exempta sunt Capellæ ei subiectæ, vel Parochiani illius, aut Presbyteri curam illorum gerentes. Secundum dicta n. 261. § 262.

3. exemptis Clericis, vel Canonicis, non hoc ipso etiam Ecclesiâ est exempta, ut dictum est n. 260. Sed dicendum, exemptâ Ecclesiâ, vel Monasterio, non solum exemptum esse eorum ædificium cum cœmeteriis, atriis, hortis, & aliis eo inclusis, vel annexis, sed ipsum etiam Prælatum cum Canonicis, & aliis ejus ministris, & Abbatem cum Religiosis, etiam Conversis, & perpetuò oblatis, Franc. in c. per exemptionem cit. n. 1. Pirhing n. 46. Wiestner n. 72. & aperte decisum est c. cit.

Ratio est, quia appellatione Ecclesiæ, vel Monasterii veniunt etiam Canonici, Monachi, & alii ejus ministri, sive personæ ad cultum Divinum deputatæ, & omnium maximè Abbas, seu Prælatus c. relatum 12. de Testam. atque hinc cadit Argumentum 1. in contrarium allatum; negatur enim quòd hoc casu fiat aliqua extensio, cum Prælatus, & Clerici, vel Religiosi subditi nomine Ecclesiæ, & Monasterii comprehendantur.

Ad 2. negatur paritas; nec enim ita, ut Clerici cum Ecclesiâ sua, & Religiosi cum Monasterio, connexionem cum Ecclesiâ exempta habent Capellæ, & populus ei subiectus, cui cum adhæreant Presbyteri curam ejusdem habentes, mirum non est, quòd etiam ipsi, saltem quoad curam, subiecti Ordinario maneant.

Ad 3. iterum negatur paritas; quia dispositio relata ad rem contentam non includit continentem. Wiest. n. 74. §. neque contra, & ab eo cit.

364 Dub. 5. an exemptus respectu certi loci, seu rei, sit etiam exemptus respectu alterius loci, vel rei? 2. negativè. Constat ex c. cum Capella 16. h. tit. Ratio est, quia privilegium datum personis respectu certi loci censetur potius esse reale, quàm personale; cum enim cedat in præjudicium potestatis, & Jurisdictionis Ordinarii, strictè est interpretandum, & restringendum ad locum, respectu cujus datum est. Et hinc si Canonicus e. g. qui in loco exempto possidet aliquod Beneficium, possideat aliud Beneficium in loco non exempto, & ibi delinquat, ab Episcopo etiam per Ecclesiasticam Censuram coerceri, atque puniri potest: & ratio est, quia tantum est privilegiatus, quamdiu moratur in loco exempto.

365 Dub. 6. an Exemptioni renuntiari valeat? Angelus in §. 2. Inst. de Except. n. 42. distinguit, & negat, renuntiari posse exemptioni concessæ toti Ordini R. P. Schmalzgrueber L. V. T. II.

ligioso à privatis Religiosis; concedit autem posse renuntiari exemptioni concessæ suæ tantum personæ, ex ratione, quia favori suo cuilibet permixtum est renuntiare c. si de terra 6. b. tit. Sed melius negatur,

renuntiari posse exemptioni concessæ etiam pro sua tantum persona, sine licentia Summi Pontificis, exemptionem hanc concedentis. Abb. in cap. 5. de arbitr. n. 2. § 7. Sylv. V. Exemptio n. 11. Cockier p. 3. q. 34. Barbos. alleg. 105. n. 76. Wiestner hic n. 82.

Sumitur ex c. cum de tempore 5. de arbitr. ibi, Cum est spontè volueris, de Jure tamen nequiveris, sine licentia Romani Pont. renuntiare privilegijs, vel indulgentiis libertatis: cui consonat c. cum venissent 2. §. igitur de in integr. restit. & c. cum olim 14. §. nos igitur h. tit. quibus Exemptio nuncupatur non tam jus ipsorum Exemptorum, quàm Papæ, & Ecclesiæ Romanæ. Ratio est, quia privilegium exemptionis introductum est favore non tam exemptorum quàm Sedis Apostolicæ, & Papæ, cujus interest subditos suos ab aliis non judicari, præsertim ab Episcopo alieno. Ex quo cadit ratio allata in contrarium.

Quæritur 3. an, & quomodo probari debeat privilegium exemptionis?

2. si privilegium hoc insertum sit Corpori Juris communis aut alijs notorium, allegans privilegium non tenetur illud probare; imò si ad exemptionem probandam citetur, non tenetur comparere, sed tutus est exceptione fori declinatoriâ arg. c. cum ordinem 6. de rescript. & ibi Abb. n. 6. Laym. n. 8. Wiestner n. 77. Si autem non sit notorium, probari ab allegante exemptio debet; quia est quid facti, quod regulariter non præsumitur, præsertim in nostro casu, ubi Ordinarii præsumptionem in contrarium in Jure communi fundatam habent: ac proinde probandi onus rejiciunt in Adversarium arg. c. fin. de restit. spoliat. in 6. l. cum de indebito 25. ff. de probat. Pacian. l. 1. de probat. c. 8. n. 1. Cockier de Jurisd. in Exempt. p. 1. q. 8. à n. 1. Donat. tom. 1. prax. regul. p. 2. tr. 13. q. 11. n. 1. Wiestner hic n. 77.

Probatur autem exemptio 1. exhibitione Instrumenti, quo illa concessa est, quod fieri debet vel ipsi Judici, vel viris alijs prudentibus, non suspectis ab Ordinario deputandis c. cum persone 7. h. tit. in 6.

2. si exemptio fundetur in sententia Judiciali, quæ in rem judicatam transit, probari potest ex actis, vel Scriptura authentica, continente sententiam latam pro exemptione, aut his deficientibus, ex testium depositionibus, famâ, præsumptionibus, Wiestner n. 79. 3. si fundetur in præscriptione, probanda est per possessionem exemptionis 40. annis cum titulo, vel

sine hoc tempore immemoriali continuatam, & nunquam interruptam *arg. c. Episcopum 1. de prescript. in 6. Balb. de prescript. p. 5. pr. p. 1. q. 12. n. 4. Cockier p. 1. cit. q. 8. n. 8. Barbol. in c. cum persona cit. n. 6. Wiestner n. 80. hic.*

268 Dub. 1. quis tenor debeat esse Litterarum Apostolicarum, ut ex iis Exemptio colligi, & probari possit? *v. plures esse hujusmodi formulas: neque necesse est, ut expressè, in Rescripto, continente tenorem privilegii, dicatur, quòd Pontifex talem personam, Ecclesiam, vel Monasterium &c. à potestate Ordinarii eximat, sed sufficiunt verba æquivalentia. Talia sunt 1. si in ejusmodi Rescripto dicatur Ecclesia aliqua, vel Monasterium existere Juris B. Petri, vel ad proprietatem Rom. Ecclesie; ad Sedem Apostolicam, aut Ecclesiam Romanam specialiter, vel nullo mediante, aut etiam simpliciter pertinere c. in tempore 5. fin. de Arbitr. c. cum venissent 2. v. nos igitur de integr. restit. c. si Papa 10. h. tit. in 6. & ratio est, quia cum verba hæc specialem aliquam gratiam conferre velint, intelligi nequeunt de generali illa subjectione, quæ omnes per Orbem totum Ecclesie ad Romanam Ecclesiam pertinent, sed de speciali intelligi debent, quæ est Exemptio.*

269 2. Si dicatur in privilegio, quòd Ecclesia talis Ecclesie Romanæ annuum Censum solvat, in signum, & indicium libertatis ab ea perceptæ; nam libertas; & exemptio idem sonant. Dixi autem, in signum Libertatis; ex sola enim Censûs annui solutione, facta Romanæ Ecclesie, non probatur Exemptio *c. receptimus 8. h. tit.* Ratio est, quia solutio Censûs plura significare potest, scilicet subjectionem, protectionem, vel Exemptionem, igitur ex ea non bene concluditur exemptio. Accedit, quia non omnes Ecclesie exemptæ solvunt Censum, nec omnes, quæ solvunt, sunt exemptæ.

270 3. Si aliqui à Papa recipiantur in proprios, & speciales subjectos; quia Papa non recipit aliquos in proprios, & specialiter sibi subjectos, si adhuc subjecti essent alii. *Pirhing n. 32. hic.* Dixi, in proprios, & specialiter sibi subjectos: non enim sufficit, si dicat, se eos recipere in proprios, & speciales filios Romanæ Ecclesie; nam hi non idcirco exempti sunt *c. si papa cit.* & ratio est, quia recipiendo in filios solum videtur illos recipere in amorem fidelem: neque sequitur, quòd receptus in filium sit specialiter subjectus; quia filius subjectus patriæ potestati potest insuper esse subjectus potestati alterius. *Neque obstat, quòd, si dominus servum suum apud Acta filium nominet is servitute eximatur l. un. §. similique 10. C. de Latin. libert. tollend.* Ratio disparitatis est, quia dominus conceden-

do Libertatem servo sibi soli præjudicat; at verò per Exemptionem fieret præjudicium ordinariæ Jurisdictioni Episcopi, quæ est favorabilis.

4. Si Ecclesia dicatur esse libera ple-²⁷¹na libertate, libertate Romanæ Ecclesie, vel ejus prærogativâ speciali gaudere *c. si Papa cit. v. & est idem.* Dixi, prærogativa speciali; nam ex Litteris protectionis, quibus personæ, etiam expresso nomine, cum omnibus rebus suis sub Apostolica Sede existere declarantur, non probatur sufficienter Exemptio *c. ex parte 13. h. tit.* Ratio est, quia licet Pontifex, aut alius Prælatus aliquos recipiat sub sua protectione, non tamen ideo Jurisdictioni Ordinarii eos subtrahit, sed tantum significat promptam assistentiam; quæ, si sic receptus in persona, vel rebus suis injustè gravetur, contra sic gravantem ita recipiens eum velit defendere, & ipsum gravantem per Censuras ad plenam restitutionem, & satisfactionem compellere.

5. Si caveatur, ne Episcopus ibi Cathedralam suam collocare, vel quamlibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam facere audeat *v. & est idem cit.* Omitto plures alias formulas, quibus probari Exemptio potest: ubi notò, plurimum valere, attendique debere mentem Papæ; nam, ut sæpe dictum, verba menti, non mens verbis est conformanda. Ex eadem ratione non probatur Exemptio, si in Litteris Pontificiis solum incidenter narretur, personam aliquam, vel Ecclesiam esse immediatè subjectam Papæ; nam etsi in potestate Pontificis sit eximere, tamen præcisè narrando non videtur concedere velle privilegium Exemptionis, sed potius aliunde datum supponit. Debent igitur verba, quibus conceditur privilegium, esse assertiva, sive dispositiva; nam hæc sola plenam probationem Exemptionis pariunt.

Dub. 2. quis sit Judex litis motæ su-²⁷²per Exemptione? Videtur de hac posse cognoscere Episcopus; quia in ea questio est, an Episcopo competat Jurisdictio, atqui Judicis est cognoscere, & decernere, an suâ sit Jurisdictio *l. ex quacunque 2. ff. si quis in jus vocatus &c.* Conf. Exempti requisiti privilegium suum, quando illud Corpore Juris communis clausum, vel notorium non est, tenentur Ordinario exhibere, & tradere transcriptum cum articulis, de quibus controversia est *c. cum persona 7. v. nos volentes h. tit.*

Sed dicendum, cognitionem, & de-²⁷³terminationem litis, inter Episcopum Diocesenum, & Prælatum inferiorem agitatæ super exemptione istius, non ad Episcopum, sed ad Romanum Pont. pertinere, *Felin. in c. 20. de Rescript. n. 24. Abb. in c. 14. de Censib. n. 4. Cockier de Jurisd. in Exempt. p. 3.*

p. 2. q. 12. Wiestner hic n. 83. cum alijs. Sumitur ex c. cum venissent 12. de Judic. quo privilegij Apostolici interpretatio Papali iudicio reservatur. Ratio est 1. quia Legem & privilegium authenticè, & judicialiter interpretari ejus est, cuius est illam condere, & hoc concedere c. inter 31. §. ut igitur de sent. Excomm. l. fin. §. cum igitur 1. c. de LL. Gloss. in c. cum venissent cit. V. iudicari. 2. in hac questione agitur de toto fundamento Jurisdictionis, & de ipsius proprietate, spectante honorem, & commodum Ordinarii; ac proinde de causa ipsius propria, de hac autem judicialiter cognoscere, & pronuntiare Judex Summo Principe inferior nequit h. qui Jurisdictioni 10. ff. de Jurisdic. l. un. C. nequis in sua causa Ec. can. inter 27. junct. Gloss. v. propria caus. 23. q. 4. 3. exemptio magis ipsius Papæ, & Ecclesiæ Romanæ jus est, quam ipsorum Exemptorum c. cum venissent 2. §. fin. de in integr. restit. c. cum olim 14. §. nos igitur h. tit. non potest autem inferior judicialiter cognoscere de jure Superioris. ergo &c.

Atque hinc patet responsio ad Rationem dubitandi. Ad Conf. privilegium Exemptionis Ordinatio exhibendum est, non ut de illo judicialiter cognoscat, ac pronuntiet, sed ut extrajudicialiter ex eo se informet, ut cum Felin. abb. & alijs notat P. Wiestner hic n. 83.

Dub. 3. an lite, super Exemptione mota, & pendente, Ordinarius contra partem, eâ se tuentem, possit uti Jurisdictione sua? R. distinguendo: Vel enim Exemptionem allegans præscriptionis duntaxat obtentu se defendit, vel se fundat in privilegio. Si primum, Ordinarius Jurisdictione sua uti propter assistentiam Juris communis potest, donec præscriptio legitime probata sit. Gloss. fin. in c. 7. h. tit. in 6. Sylv. V. privilegium n. 7. Cockiet p. 2. q. 29. fin. Wiestn. n. 81.

Si secundum, videndum, an aliquis sit in possessione, vel neuter. Si neuter, iterum ob eandem assistentiam Juris uti Jurisdictione sua Ordinarius potest c. cum persone 7. h. tit. in 6. Si unus est in possessione, alter non attendendum, an in possessione sit Ordinarius, an pars allegans Exemptionem. Si Ordinarius, iterum continuare possessionem, & exercere actus illius potest contra allegantes Exemptionem, etiam si se offerant ad exhibendum privilegium, vel alias probationes: neque eo casu Appellationem tenetur recipere; quia tunc procedit ut pars pro conservatione Juris sui, & non ut Judex: atque oblatio probationis non justificat appellationem c. interposita 70. de Appell.

Si verò non Ordinarius in possessione Jurisdictionis suæ adversus allegantes Exemptionem, sed isti in possessione Exemptionis sint, tunc superedere Ordinarius exercitio Jurisdictionis in personam, vel locum controversum lite pendente debet, nec procedere adversus istos potest, aut Censuras minari &c. quia non potest eos privare possessione, vel quasi possessione Juris sui. Abb. in c. 1. ut lit. pend. n. 4. §. 2. Barbof. in c. cum persone cit. n. 7. Wiest. hic n. 81. cum alijs. Potest tamen eo casu petere, ut privilegium Exemptionis exhibeat, vel legitimam præscriptionem probent: nisi Exemptio sit notoria, aut inserta Juri communi; tunc enim citati ad edendum privilegium, vel alia ratione probandam Exemptionem suam non tenentur comparere, cum citatio sit ipso jure irrita, quippe facta à Judice non competente, & contra privilegium.

Quodsi dubium sit, quis sit in possessione, Ordinarius Jurisdictionis, an Regulares e. g. Exemptionis, Ordinarius extrajudicialiter procedere contra eosdem potest etiam comminando Censuras; sed hi appellare ad Pontificem possunt: & tunc si post appellationem sit lata Censura, ea pendebit ex futuro eventu, & invalida erit, si consiterit de Exemptione, valida, si de contrario.

Dub. 4. an casu, quo per privilegium concessum alicui Monasterio exempto est, ut fructus Ecclesiæ sibi subjectæ suos faciat, & in usus suos convertat, Ecclesia illa hoc ipso censetur eximi à Jurisdictione Ordinarii? R. negativè. Sumitur ex c. Pastoralis 19. hoc tit. Ratio est, quia nunquam censetur Pontifex derogare Juri Ordinarium, nisi id exprimat; & privilegium Papæ semper intelligitur concessum sine gravitatione alterius. Gloss. in c. cit. V. expressum.

Intelligitur ergo solum Monasterio illi concessa administratio in rebus Spiritualibus, & temporalibus, ita tamen, ut Ecclesia maneat in pristino statu: atque hinc si Rector in illa fuit antea institutus, hoc decedente ab eo Monasterio presentari Episcopo debet alius Clericus, qui instituat in Vicarium perpetuum illius Ecclesiæ, cui etiam alendo relinquenda est portio ex fructibus sustentationi sufficiens; reliquos autem fructus Monasterium vi talis privilegij potest percipere, & in usus suos convertere c. avaritia 10. c. de Monachis 12. de Præb. Innoc. in c. Pastoralis cit. n. 1. Abb. n. 7. Pirh. n. 36.

Aliud est, si alicui Monasterio, vel alteri pio loco concessa sit aliqua Ecclesia pleno jure; tunc enim illa sit exempta à Jurisdictione Ordinarii, & Monasterium

rium exemptum acquirit Jurisdictionem quasi Episcopalem in subditos Ecclesie unitate, ita, ut presentatio, institutio, & destitutio Clericorum ad illud Monasterium deinceps spectet. Ex quo tamen iterum

non sequitur; quod, nisi expresse addatur, fructus illius Ecclesie possit in utilitatem suam convertere; quia, cum ea concessio cedat in prejudicium Ecclesie concessio, concessio strictè interpretari debet.

TITULUS XXXIV.

De Purgatione Canonica.

SUMMARIUM.

1. Ratio introducte Purgationis.
2. Hujus Definitio, & Divisio.
3. Canonica alicubi etiam in foro Seculari recepta est.
4. &c. Definitio istius, & modus, quo olim fiebat.
5. &c. Quis sit hodie Purgationis Canonice modus?
13. &c. An rectè indicatur accusato, qui criminis, de quo diffamatus est, convinci non potest?
16. &c. A quo indici possit?
19. &c. Cui possit indici?
23. &c. Quando?
28. &c. Quid advertendum circa Compurgatores?
35. Quis sit Effectus Purgationis Canonice?
36. &c. An is, qui rite peracta Purgatione absolutus est, super eodem crimine possit denuo accusari?
40. &c. Que sit pena deficientis in Purgatione?

Post enarrationem Criminum Fori Ecclesiastici sequitur Purgatio, quæ tendit vel ad pœnam infligendam illi, qui diffamatus fuit de crimine, si in Purgatione deficiat, vel ad declarandam illius innocentiam, si rite eandem præstitit: idque jure meritissimo; cum enim delicta manere impunita non debeant, sæpe autem hoc fieret ob defectum probationum, si Purgatio indici non posset, ideo salubriter inventum hoc medium est, ut vel per confessionem propriam veniat Judex in Delicti notitiam, vel si innocens sit infamatus de crimine, à suspitione hujus absolvatur.

Quæritur 1. quid, & quotuplex sit Purgatio? *1.* Purgatio in genere est *offensio innocentie ab objecto crimine.* Sylv. *V. Purgatio pr.* Duplex est, Canonica, & Vulgaris. Hæc *Tit. seq.* declarabitur. Prior Canonica dicitur, quia à Jure Canonico est adinventæ, & ab hoc proin vim & efficaciam suam habet; nam de Jure Civili minus videtur esse cognita, nisi fortasse quoad personas Illustres, vel alias, quæ à tortura immunes sunt: & sic Reginam Sophiam, de adulterio accusatam, suo, & septem Matronarum, ac Nobilium foeminarum juramento se purgasse, ait Barbof, *inc. 3. h. tit. n. 2.*

In quibusdam tamen locis etiam in foro Civili recepta est, teste Damhoud, *prax. crim. c. 44.* & in crimine fractæ Pacis præscribitur usurpanda, per *Ordin. Cam. p. 2. art. 10. fin.* Gaill. *l. 2. de pac. public. c. 7.* Wagnereck *in c. 3. h. tit. fin.* Vallens, *hic n. 7.* Imò etiam in Jure

Civili indicia quædam illius extant *l. fin. in fin. C. de Abolit. l. eos 26. fin. C. de Usur. & Novel. 124. c. 2.* In gravibus tamen delictis, ubi de pœna vite, aut membrorum agitur, adhiberi purgatio in foro Civili non debet, ob periculum perjurii, cum quilibet præsumatur facturus quilibet pro redimendo suo sanguine: sed tunc reus per plenissimas probationes convinci debet *l. fin. C. de Probat. vel si tales probationes haberi nequeant, illa, quæ habentur, & semiplenæ duntaxat sunt integrari debent per confessionem propriam in tormentis factam, & in banco Juris confirmatam, prout dictum est. Libr. 2. Tit. 18. n. 11.*

Quæritur 2. quid sit Purgatio Canonica, & quid ejus fuerit olim modus? *3.* Definiri Purgatio Canonica potest, quod sit *offensio innocentie de objecto crimine, juxta prescriptum SS. Canonum facta.* Host. *Summ. hic n. 1.* Sylv. *V. Purgatio pr.* Vallens, *hic n. 1.* Pirhing, *n. 1.* König, *n. 1.* Sannig, *n. 2.* Reiffenst. *n. 1.* Olim triplici fiebat modo.

1. Per Judicium S. Crucis: quod iterum tripliciter contingebat. *1.* per Sortes, sive tesseras ad illam jaci, vel Altari, in quo Crux proponebatur, imponi, & post varias preces inde extrahi solitas. *2.* per nocturnas, & sine lapsu diu continuatas ad illam stationes. *3.* & frequentius per Juramentum, ad S. Crucem, vel per eam, aut eâ contactâ præstitum, Gretser. *l. 2. de cruce c. 16.* Raynaud. *de Calumn. sect. 3. c. 2. q. 2.* Wiestner *hic n. 3.* *2.* Per